

Trafikutskottets betänkande

1999/2000:TU2

Förarbevis för moped klass I och för terrängskoter

Sammanfattning

I detta betänkande behandlas proposition 1998/99:123 jämte ett antal motionsyrkanden. I propositionen föreslås ett obligatoriskt förarbevis för terrängskoter. Vidare föreslås ett förarbevis för moped, innebärande att moped klass I får köras även av den som fyllt 15 år och har ett särskilt förarbevis. Regeringen föreslår att de nya bestämmelserna om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter skall träda i kraft den 1 april 2000. Utskottet tillstyrker emellertid för sin del ett motionsyrkande om att de nya reglerna för terrängskoter bör tillämpas redan fr.o.m. den 1 januari 2000. De nya reglerna för moped klass I bör däremot, som regeringen föreslår, tillämpas först fr.o.m. den 1 april 2000.

Utskottet tillstyrker också ett av regeringen framlagt förslag till lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift.

Propositionen

Regeringen (Näringsdepartementet) föreslår i proposition 1998/99:123 att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i körkortslagen (1998:488),
2. lag om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter,
3. lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott,
4. lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift.

Lagförslagen finns i *bilaga* till betänkandet.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Propositionen innehåller förslag till ändringar i körkortslagen (1998:488) som innebär att moped klass I får köras även av den som har ett särskilt förarbevis. För terrängskoter föreslås ett obligatoriskt förarbevis. Närmare bestämmelser om förarbeviset föreslås regleras i en lag om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter. Dessutom innehåller propositionen förslag till vissa följdändringar i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Propositionen innehåller härutöver ett förslag till lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift.

I lagen om förarbevis för moped klass I och terrängskoter föreskrivs att Vägverket skall kunna utfärda förarbevis för moped klass I och för terräng-

skoter för den som fyllt 15 respektive 16 år och har genomgått föreskriven utbildning och godkänts vid ett kunskapsprov. Lagen föreskriver att fysiska eller juridiska personer kan få tillstånd av Vägverket att bedriva förarutbildning. Regeringen eller den myndighet regeringen bestämmer får meddela ytterligare föreskrifter om tillstånd, utbildning och kunskapsprov.

Bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 april 2000, såvitt gäller moped klass I och terrängskoter, samt i övrigt den 1 januari 2000.

Motionerna

Motion med anledning av propositionen

1999/2000:T1 av Agneta Lundberg m.fl. (s) vari yrkas

1. att riksdagen beslutar att de nya reglerna beträffande förarbevis för terrängskoter skall gälla fr.o.m. den 1 januari år 2000,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de som tidigare genomgått en utbildning som motsvarar de krav som nu ställs för utfärdande av förarbevis bör få förarbevis utfärdat utan att behöva genomgå utbildningen en gång till.

Motioner från den allmänna motionstiden hösten 1998

1998/99:T220 av Per-Richard Molén m.fl. (m) vari yrkas

18. att riksdagen hos regeringen begär att den skyndsamt återkommer med förslag till förarutbildning av moped klass 1.

1998/99:T223 av Johnny Gylling m.fl. (kd) vari yrkas

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förarbevis för snöskoter.

1998/99:T408 av Amanda Grönlund m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att upphäva kravet på körkort för snöskoter,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att bemyndiga skoterföreningar att efter genomförd utbildning utfärda förarbevis.

1998/99:T419 av Kenneth Johansson m.fl. (c) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om behörighetskrav för framförande av snöskoter.

1998/99:T429 av Rinaldo Karlsson (s) och Karl Gustav Abramsson (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om ett särskilt förarbevis för snöskoter.

1 Förarbevis för moped klass I

1.1 Gällande regler om fordon och behörighet

Moped definieras i 1 kap. 5 § körkortsförordningen (1998:980) som ett motorfordon, konstruerat för en hastighet av högst 45 kilometer i timmen och som har två eller tre hjul samt, om det drivs av en förbränningsmotor, denna har en slagvolym av högst 50 kubikcentimeter. Det finns också fyrhjulinga fordon som enligt körkortsförordningen utgör mopeder. Av förordningen framgår vidare att mopeder indelas i två klasser. Moped klass II är konstruerad för en hastighet som inte överstiger 25 kilometer i timmen och som har en motor vars effekt inte överstiger 1 kilowatt. Moped klass I är moped som inte hör till klass II.

Om behörighet att föra moped stadgas i 2 kap. 4 § körkortslagen (1998:488). Moped klass II får föras av den som har fyllt 15 år medan moped klass I får föras endast av den som har körkort, dvs. den som har uppnått minst 16 års ålder.

1.2 1997/98 års riksdagsbeslut

Kravet på körkort för att föra moped klass I motiverades av regeringen i propositionen 1997/98:124 om en ny körkortslag m.m. med att ett fordon motsvarande moped klass I tidigare klassades som lätt motorcykel och att det därför inte fanns anledning att ställa lägre krav för behörighet att föra moped klass I.

Med anledning av propositionen samt ett antal i sammanhanget väckta motioner uttalade trafikutskottet i sitt av riksdagen godkända betänkande (bet. 1997/98:TU11, skr. 1997/98:259) att behörighetsåldern för moped klass I borde vara densamma som för andra mopeder, dvs. 15 år, att en obligatorisk utbildning för behörigheten borde ske i enklare former än för körkort samt att behörighetsbeviset borde utformas och utfärdas på ett enklare sätt än vad som gäller för körkort. Utbildningsanordnare kunde vara t.ex. skolan, studieförbund, branschen och körskolorna. Regeringen skulle därför snarast möjligt återkomma till riksdagen med förslag dels om en behörighetsålder på 15 år för moped klass I, dels om utbildning och behörighetsbevis på grundval av de överväganden som redovisades i de aktuella motionerna. Utskottet förutsatte att de nya reglerna skulle träda i kraft senast under första halvåret 1999. I avvaktan på nya förslag från regeringen borde riksdagen enligt utskottets mening tills vidare godta regeringens föreliggande förslag om krav på körkort för rätten att föra moped klass I.

1.3 Propositionen

Regeringen föreslår ändringar i körkortslagen (1998:488) vilka i nu behandlat avseende innebär att moped klass I även får köras av den som har ett särskilt förarbevis. Närmare bestämmelser om förarbeviset föreslås tas in i en ny lag som dessutom reglerar förarbevis för terrängskoter. Förarbevis för

moped klass I skall enligt lagförslaget utfärdas för den som har fyllt 15 år samt har genomgått föreskriven utbildning och godkänts vid ett kunskapsprov. I propositionen föreslås dessutom viss ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Förslaget i sistnämnda del innebär att påföljden för obehörig körning av moped klass I skall vara penningböter.

1.4 Motionen

I motion 1998/99:T220, som väcktes i oktober 1998, föreslår Per-Richard Molén m.fl. (m) att riksdagen hos regeringen begär att den skyndsamt återkommer med förslag till förarutbildning för moped klass I (yrkande 18). Motionärerna erinrar om att ett enigt trafikutskott våren 1998 beslöt möjliggöra för personer, som fyllt 15 år och som genomgått en enklare teoretisk och praktisk utbildning, att erhålla ett förarbevis för moped klass I.

1.5 Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen nu, i enlighet med riksdagens beslut våren 1998, har lagt fram ett förslag som innebär att den som har fyllt 15 år, samt efter att ha genomgått föreskriven utbildning och godkänts vid ett kunskapsprov, skall erhålla ett av Vägverket utfärdat förarbevis som ger rätt att köra moped klass I. Utskottet har inte något att erinra mot förslaget och tillstyrker således regeringens förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488), lag om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter samt lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, allt i de delar som avser moped klass I. Beträffande tidpunkten för lagarnas ikraftträdande återkommer utskottet. Med utskottets ställningstagande får syftet med yrkande 18 i motion 1998/99:T220 (m) anses vara tillgodosett. Något riksdagens initiativ med anledning av yrkandet är inte erforderligt, varför det avstyrks.

2 Förarbevis för terrängskoter

2.1 Gällande regler om fordon och behörighet

En terrängskoter är enligt 1 kap. 5 § körkortsförordningen (1998:980) ett terrängmotorfordon med en tjänstevikt av högst 400 kg. Med terrängmotorfordon avses enligt samma författningsrum ett motordrivet fordon som är inrättat huvudsakligen för att självständigt användas till person- eller godsbefordran i terräng. Vanliga terrängskotrar är snöskotrar och s.k. terränghjulingar.

Förarbehörigheten regleras i 2 kap. 3 § körkortslagen (1998:488). Av lagrummet framgår att terrängskoter får köras endast av den som har körkort eller traktorkort. Behörighetsåldern för körkort är lägst 16 år. För traktorkort är behörighetsåldern 16 år. Om det finns särskilda skäl får dock traktorkort utfärdas för den som är 15 år, har körkortstillstånd och i ett godkänt kunskapsprov visat sig uppfylla de krav som bör ställas från trafiksäkerhetssynpunkt.

År 1996/97 tog riksdagen ställning till ett av regeringen framlagt samlat förslag till åtgärder för att främja en hållbar utveckling i landets fjällområden (prop. 1995/96:226). I sitt av riksdagen godkända betänkande (bet. 1996/97: JoU5, rskr. 1996/97:63) delade jordbruksutskottet regeringens uppfattning om behovet av att anpassa kraven på terrängskoterförama till faktiska förhållanden och att bryta en icke önskvärd utveckling av antalet regelöverträdelser. Det var också viktigt att man från samhällets sida ännu starkare än dittills markerade att skoterkörning är något som kräver ansvarstagande och kunskap. Med det anförda tillstyrkte jordbruksutskottet regeringens förslag, innebärande att terrängskoter får föras endast av den som har körkort eller traktorkort.

2.3 1997/98 års riksdagsbeslut

I samband med trafikutskottets behandling av regeringens förslag till ny körkortslag (prop. 1997/98:124) hade utskottet att ta ställning till en motion i ämnet. Motionären ansåg det ologiskt att kräva traktorkort för behörighet att köra terrängskoter. Enligt motionärerna borde regeringen återkomma till riksdagen med förslag till enklare förfarande med behörighetskrav för att köra terrängskoter.

Utskottet (bet. 1997/98:TU11) redovisade med anledning av motionen att regeringen givit Vägverket i uppdrag att lägga fram ett förslag till utformning av en särskild förarlicens för förare av terrängskoter. Av betänkandet framgår vidare att Vägverket redovisat uppdraget i december 1997 och, i april 1998, ett kompletterande förslag till lag om särskilt förarbevis för terrängskoter. Utskottet förutsatte att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag om förarlicens i stället för traktorkort för förare av terrängskoter. Emellertid borde regeringens ställningstagande till Vägverkets förslag avvaktas. Med det anförda avstyrktes motionen i den behandlade delen. Riksdagen beslöt i enlighet med utskottets hemställan (rskr. 1997/98:259).

2.4 Propositionen

Regeringen föreslår ändringar i körkortslagen (1998:488) vilka i nu behandlat avseende innebär att terrängskoter får köras av den som har ett särskilt förarbevis. Närmare bestämmelser om förarbeviset föreslås tas in i en ny lag som dessutom reglerar förarbevis för moped klass I. Dessutom föreslås viss ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott. Förslaget i sistnämnda del innebär att påföljden för obehörig körning av terrängskoter skall vara penningböter.

2.5 Motionerna

I motion 1998/99:T223 kritiseras kravet på traktorkort för behörighet att köra terrängskoter. Motionärerna, Johnny Gylling m.fl. (kd), anser det rimligt att

skoterföreningar bemyndigas att genomföra utbildningar samt att utfärda förarbevis (yrkande 8).

Kritik mot kraven på traktorkort eller körkort förs också fram i motion 1998/99:T408. Enligt Amanda Grönlund m.fl. (kd) bör dessa krav upphävas (yrkande 1). En ordning där skoterföreningar genomför utbildning och utfärdar förarbevis skulle enligt motionärerna skapa garantier för ökad säkerhet (yrkande 2).

I motion 1998/99:T419 erinrar Kenneth Johansson m.fl. (c) om riksdagens uttalande våren 1998 om förarlicens och konstaterar att det, trots att flera månader har gått, fortfarande är oklart när ett eventuellt regeringsförslag kommer.

Rinaldo Karlsson och Karl Gustav Abramsson (båda s) framhåller i motion 1998/99:T429 att ett förarbevis är nödvändigt och att utbildningen måste vara fordonsanknuten.

I motion 1999/2000:T1 uttalar Agneta Lundberg m.fl. (s) uppfattningen att de som tidigare genomgått en frivillig utbildning som motsvarar de krav som nu kommer att ställas inte skall behöva genomgå utbildningen en gång till (yrkande 2).

2.6 Utskottets ställningstagande

Som framgår av bakgrundsredovisningen ovan förutsatte utskottet våren 1998, i samband med behandlingen av förslaget till ny körkortslag, att regeringen skulle återkomma till riksdagen med förslag om förarlicens i stället för traktorkort för förare av terrängskoter (bet. 1997/98:TU11). Därför välkomnar utskottet det nu framlagda förslaget vilket, i överensstämmelse med utskottets uttalade mening, innebär att den som har fyllt 16 år, samt efter att ha genomgått föreskriven utbildning och godkänts vid ett kunskapsprov, skall erhålla ett av Vägverket utfärdat förarbevis som ger rätt att föra terrängskoter.

I motion 1999/2000:T1 (s) framförs uppfattningen att de som tidigare genomgått en utbildning som motsvarar de krav som kommer att ställas i ett system med obligatoriskt förarbevis skall kunna få ett nytt förarbevis utan att genomgå utbildningen en gång till (yrkande 2). Utskottet vill med anledning av yrkandet erinra om att regeringen redan i propositionen Hållbar utveckling i landets fjällområden (prop. 1995/96:226) konstaterade att skoterföreningarna i flera år bedrivit en på många sätt förtjänstfull utbildning av skoterförare och att det var angeläget att denna resurs togs till vara. Av den nu framlagda propositionen (s. 17) framgår att regeringen håller fast vid denna inställning. Utskottet utgår för sin del från att Vägverket, som enligt den föreslagna lagstiftningen har utfärdat förarbevis, utformar bestämmelserna så att förarbevis, utan krav på ny utbildning och nytt prov, utfärdas för dem som på ett tillfredsställande sätt kan dokumentera att de redan genomgått frivillig utbildning i skoterföreningarnas regi och godkänts.

I propositionen föreslås en övergångsbestämmelse av innebörd att körkort eller traktorkort som utfärdats före ikraftträdandet ger fortsatt rätt att köra terrängskoter. Denna rätt skall gälla även när ett sådant körkort förnyas eller ett nytt körkort utfärdas på grund av ändrad behörighet. Utskottet har ingen erinran mot förslaget men anser att icke minst säkerhetsskäl talar för att så många som möjligt skaffar sig den fordonsanknutna behörigheten. Enligt utskottets mening bör Vägverket främja en sådan utveckling.

Utskottet tillstyrker sammanfattningsvis regeringens förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488), lag om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter samt lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, allt i de delar som avser terrängskoter. Beträffande tidpunkten för lagarnas ikraftträdande återkommer utskottet. Med utskottets ställningstagande torde syftet med nu behandlade motionsyrkanden bli tillgodosett utan något särskilt ställningstagande från riksdagens sida. Yrkandena avstyrks följaktligen.

3 Ikraftträdande

3.1 Propositionen

Regeringen föreslår att nu behandlade lagförslag, dvs. förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488), lag om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter och lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, skall träda i kraft den 1 april 2000.

3.2 Motionen

I motion 1999/2000:T1 uttalar Agneta Lundberg m.fl. (s) att införandet av ett obligatoriskt förarbevis för terrängskoter är en efterlängtd reform. Men den av regeringen föreslagna ikraftträdandetidpunkten, den 1 april 2000, är olämpligt vald, eftersom den infaller mitt under skotersäsongen. De nya reglerna bör därför gälla fr.o.m. den 1 januari 2000 (yrkande 1).

3.3 Utskottets ställningstagande

Regeringen föreslår att de nya bestämmelserna om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter skall träda i kraft den 1 april 2000. Utskottet delar emellertid för sin del den uppfattning som förs fram i motion 1999/2000:T1 (s), att de nya reglerna för terrängskoter bör tillämpas redan fr.o.m. den 1 januari 2000. Yrkande 1 i motionen tillstyrks följaktligen. Med hänsyn bl.a. till att Vägverket skall hinna vidta nödvändiga förberedelser bör däremot de nya reglerna för moped klass I, som regeringen föreslår, tillämpas först fr.o.m. den 1 april 2000.

4.1 Propositionen

Regeringens förslag till ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift syftar till att klargöra att överlastavgift skall tas ut även för sådana påhängsvagnar som nämns i 9 § andra stycket fordonsskattelagen (1988:327).

4.2 Utskottets ställningstagande

Utskottet har ingen erinran mot regeringens förslag och tillstyrker således den föreslagna lagändringen.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *förarbevis*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:T1 yrkande 1 samt med avslag på motionerna 1998/99:T220 yrkande 18, 1998/99:T223 yrkande 8, 1998/99:T408, 1998/99:T419, 1998/99:T429 och 1999/2000:T1 yrkande 2 antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i körkortslagen (1998:488),
- b) lag om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter,
- c) lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott, med de ändringarna *dels* att tidpunkten för ikraftträdandet av lagarna bestäms till den 1 januari 2000, *dels* att de äldre bestämmelserna om moped klass I i körkortslagen (1998:488) och i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott skall tillämpas t.o.m. den 31 mars 2000, *dels* att bestämmelserna om moped klass I i lagen om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter skall tillämpas först fr.o.m. den 1 april 2000,

2. beträffande *överlastavgift*

att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift.

Stockholm den 12 oktober 1999

På trafikutskottets vägnar

Monica Öhman

I beslutet har deltagit: Monica Öhman (s), Sven Bergström (c), Per-Richard Molén (m), Jarl Lander (s), Hans Stenberg (s), Karin Svensson Smith (v), Johnny Gylling (kd), Tom Heyman (m), Monica Green (s), Inger Segelström (s), Stig Eriksson (v), Tuve Skånberg (kd), Mikael Johansson (mp), Kenth Skårvik (fp), Jan-Evert Rådström (m), Christina Axelsson (s) och Lars Elinderson (m).

1999/2000:TU2

Propositionens lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488)

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 3 och 4 §§ samt 9 kap. 4 § körkortslagen (1998:488) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

3 §

Terrängskoter får köras endast av den som har körkort eller traktorkort.

Terrängskoter får köras endast av den som har förarbevis för terrängskoter.

Bestämmelser om förarbevis för terrängskoter finns i lagen (1999:000) om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter.

4 §

Moped klass I får köras endast av den som har körkort. Moped klass II får köras av den som har fyllt 15 år.

Moped klass I får köras endast av den som har körkort, traktorkort eller förarbevis för moped klass I.

Moped klass II får köras av den som har fyllt 15 år.

Bestämmelser om förarbevis för moped klass I finns i lagen (1999:000) om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter.

9 kap.

4 §

Bestämmelser om ansvar för den som i annat fall än som avses i 1–3 §§ kör fordon i strid mot denna lag finns i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Bestämmelser om ansvar för den som i annat fall än som avses i 1–3 §§ kör fordon i strid mot denna lag finns i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott och lagen (1999:000) om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter.

1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2000.

2. Körkort eller traktorkort som utfärdats före ikraftträdandet ger fortsatt rätt att köra terrängskoter. Detta gäller även när ett sådant körkort förnyas eller ett nytt körkort utfärdas på grund av ändrad behörighet.

1999/2000:TU2
Bilaga

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Propositionens huvudsakliga innehåll.....	1
Motionerna	2
Motion med anledning av propositionen.....	2
Motioner från den allmänna motionstiden hösten 1998	2
Utskottet	3
1 Förarbevis för moped klass I.....	3
1.1 Gällande regler om fordon och behörighet.....	3
1.2 1997/98 års riksdagsbeslut	3
1.3 Propositionen.....	3
1.4 Motionen	4
1.5 Utskottets ställningstagande	4
2 Förarbevis för terrängskoter.....	4
2.1 Gällande regler om fordon och behörighet.....	4
2.2 1996/97 års riksdagsbeslut	5
2.3 1997/98 års riksdagsbeslut	5
2.4 Propositionen.....	5
2.5 Motionerna	5
2.6 Utskottets ställningstagande	6
3 Ikraftträdande.....	7
3.1 Propositionen.....	7
3.2 Motionen	7
3.3 Utskottets ställningstagande	7
4 Överlastavgift.....	8
4.1 Propositionen.....	8
4.2 Utskottets ställningstagande	8
Hemställan	8
Bilaga	
Propositionens lagförslag.....	10
1. Förslag till lag om ändring i körkortslagen (1998:488).....	10
2. Förslag till lag om förarbevis för moped klass I och för terrängskoter	12
3. Förslag till lag om ändring i lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott	14
4. Förslag till lag om ändring i lagen (1972:435) om överlastavgift ...	15